

Російський фільм «Толерантність» (2025) як інструмент гібридної антидемократичної пропаганди: фактологія, аналіз, загрози та протидія

Віктор БЕДЬ

Науково-дослідний інститут стратегічних та політико-правових досліджень
Карпатського університету імені
Августина Волошина

м. Ужгород,
9 жовтня 2025 р.

Анотація

Фільм «Толерантність» (2025, Російська Федерація) — не просто художня кінострічка, а складова частина сучасної стратегії інформаційно-ідеологічного та психологічного впливу Росії на міжнародну спільноту.

У статті на основі перевірених фактів розглянуто: хто стоїть за виробництвом і фінансуванням цього проєкту, з якою метою він реалізований, які ідеологічні та політичні наративи в ньому закладені, а також яким чином вони перегукуються з офіційною антидемократичною риторикою Кремля (зокрема з виступом В. Путіна на Валдайському форумі 2 жовтня 2025 р.).

Проаналізовано загрози, які несе фільм як пропагандистський продукт для демократичного світу, Європейського Союзу, НАТО, України та держав Центрально-Східної Європи.

Подано фактологічну базу, здійснено політико-психологічний і правовий аналіз, розроблено прогнози, рекомендації та оцінку потенційних наслідків поширення подібної ідеологічної продукції.

Ключові слова:

фільм «Толерантність»; російська пропаганда; гібридна війна; антидемократичні наративи; дезінформація; Кремль; психологічний вплив; політико-правовий аналіз; Україна; протидія пропаганді.

Abstract

The film “Tolerance” (2025, Russian Federation) is not merely a feature motion

picture but a component of Russia's modern strategy of informational, ideological, and psychological influence on the international community.

Based on verified factual data, the article examines who stands behind the production and financing of this project, its purpose, the ideological and political narratives embedded within it, and the ways in which these narratives correspond with the Kremlin's official anti-democratic rhetoric — in particular, with Vladimir Putin's address at the Valdai Forum on October 2, 2025.

The study analyzes the threats posed by this film as a propaganda product to the democratic world, the European Union, NATO, Ukraine, and the countries of Central and Eastern Europe.

It provides a factual foundation, conducts a political, psychological, and legal analysis, and develops forecasts, recommendations, and an assessment of the potential consequences of disseminating such ideological content.

Keywords:

film "Tolerance"; Russian propaganda; hybrid warfare; anti-democratic narratives; disinformation; Kremlin; psychological influence; political and legal analysis; Ukraine; countering propaganda.

Фільм «Толерантність»: країна, продюсування, фінансування, режисер, актори, дата виходу та мета розповсюдження

Країна виробництва

Фільм створено у Російській Федерації.

Виробником виступила студія «Русские Объединенные Студии», за дистрибуції компанії Cinemaus Studio [1].

Режисер, сценарій, актори

Режисером і сценаристом фільму є Андрій Грачев, відомий участю в низці кінопроектів із консервативно-ідеологічним ухилом [1].

У головній ролі — Захар Прилепин, російський письменник, політик, бойовик, учасник російської агресії проти України, відомий своєю шовіністичною та антизахідною позицією.

Серед інших акторів — Сергій Чонішвілі, Дмитро Міллер, Єгор Барінов, Александр Ликов [1].

Фінансування та підтримка

Фільм профінансовано за підтримки Міністерства культури Російської Федерації (РФ) і низки комерційних партнерів, наближених до державних структур РФ.

У публікаціях зазначено, що фільм «Толерантность» внесено до переліку так званих «соціально значимих кінопроектів» [1].

Бюджет фільму офіційно не розкривається; однак, за даними російських медіа, він становить понад 200 мільйонів рублів [1] (за офіційним курсом долара США до російського рубля, встановленим Банком Росії — 81,5478 рубля за 1 USD станом на 9 жовтня 2025 р., що еквівалентно приблизно 2 452 000 доларів США).

Дата виходу, прокат і реклама

- Прем'єра в Росії: 11 вересня 2025 року.
- Тривалість: 163 хвилини (2 години 43 хвилини) [1].
- Касові збори: вкрай низькі — за перші три тижні прокату лише близько 100 тис. рублів, у середньому 3 глядачі на сеанс [1].

Рекламна кампанія фільму наголошувала на нібито «загрозі традиційним цінностям» і «згниванні Європи».

Промо-матеріали демонстрували сцени «морального розкладу Заходу», тоді як Росія позиціонувалася як «носієй духовного порятунку» [1].

Ідейна мета та політична підготовка

Мета фільму — створити психологічний і символічний антипод ліберальному демократичному Заходу, відтворивши міфологему «захисниці традиційних цінностей» у вигляді Росії.

Кінокартина подається як моральна притча про занепад цивілізації, але фактично є інформаційно-психологічною операцією, спрямованою на:

- дискредитацію європейських демократичних цінностей;
- легітимацію концепції «святої війни» за так звані «духовні скрепи»;
- просування культу «правильного насильства» проти інакодумців;
- посилення антиукраїнської та антизахідної пропаганди [1].

Аналіз наративів і співзвучність із антидемократичною,

антиєвропейською та пропагандистською риторикою Володимира Путіна на форумі «Валдай» (2025)

Основні теми фільму

У фільмі «Толерантність» (2025) відтворено класичні пропагандистські наративи російського політичного режиму, спрямовані на легітимацію антизахідної та антидемократичної ідеології.

Найпомітнішими є такі мотиви:

1. Критика лібералізму — як нібито причини занепаду моральності, культури та сімейних цінностей.
  2. Європа як “згнила цивілізація”, що втратила віру, мораль і духовну основу.
  3. Втрати суверенітету країн ЄС і НАТО, які, за авторським задумом, постають «маріонетками глобалізму» та «жертвами американського диктату».
  4. Прославлення “російських духовних скреп” як єдиної альтернативи “загниваючому Заходу”, з елементами месійної риторики про “вищу духовну місію Росії”.
  5. Виправдання насильства у боротьбі за “правду” і “чистоту духу” — головний герой (у виконанні Захара Прилепіна) діє як “месник за традиції”, що нібито очищує суспільство від “моральної деградації” [1].
- *Таким чином, фільм формує ідеологічну парадигму протиставлення — мі“зіпсованим” Заходом і “морально вищою” Росією, що покликана “захищати духовність”.*

Збіг із виступом Володимира Путіна на форумі «Валдай» 2 жовтня 2025 року

Під час пленарного засідання та відповідей на запитання представників Угорщини, Сербії та інших держав колишнього соціалістичного табору, Володимир Путін використав ідентичні ідеологічні меседжі, які співзвучні із закладеними у фільмі тезами:

1. Критика лібералізму та демократії.

Путін назвав ліберальні цінності «згубною ідеологією, нав’язаною Заходом» [1].

Ця теза тотожна фільмовому мотиву “розкладу Європи через толерантність”.

2. Твердження про занепад Європи.

Він заявив, що «Європа втрачає моральні орієнтири» і «не здатна самостійно ухвалювати рішення» [1].

Аналогічний образ “морального банкрутства” Заходу — центральний у сюжеті кінострічки.

3. Звинувачення ЄС у втраті суверенітету.

Цитуючи Путіна: «Європейські країни живуть за правилами, які їм диктують ззовні» [1].

У фільмі цей меседж відтворюється через символіку “підкорення” Європи ліберальній диктатурі.

4. Антизахідна й псевдопацифістська риторика.

Путін заявив: «Ми ні на кого не нападаємо, ми лише захищаємо свою ідентичність» — класичне виправдання агресії під виглядом оборони [1].

У кіно цей меседж емоційно транслюється через “жертвенність” головного героя, який нібито “очищає світ” від “зла”.

Єдність пропагандистського дискурсу

Отже, фільм і виступ Володимира Путіна на «Валдаї» утворюють єдиний комунікативний контур російської пропаганди.

Їхнє поєднання реалізує двоетапну схему впливу:

- емоційно-образний рівень (через кіно): апеляція до страху, гніву, почуття втрати ідеалів;
- раціонально-політичний рівень (через офіційну риторіку): логічне “обґрунтування” агресії та демонізація Заходу.

➤ *Цей симбіоз утворює повноцінну модель гібридної ідеологічної агресії, де культурні, психологічні та політичні інструменти працюють синхронно, посилюючи ефект маніпуляції та легітимації насильства як “захисту традицій”.*

Політико-психологічна та правова оцінка

Політико-психологічний аспект

Фільм «Толерантність» (2025) апелює до емоцій страху, гніву та сорому,

свідомо створюючи образ зовнішнього ворога — так званого «ліберального Заходу». Глядачеві нав'язується переконання, що свобода, демократія та толерантність — це загроза традиційним цінностям, духовності й моральному порядку, а отже, нібито небезпечні для людини і суспільства.

Особливо психологічно небезпечним є використання образу головного героя-месника (роль виконує Захар Прилепін), який діє «во ім'я моралі».

Така художня конструкція формує у свідомості глядача модель насильства як духовного подвигу, підмінюючи поняття добра й зла.

Таким чином, фільм легітимізує фанатизм, створюючи емоційно-ціннісні передумови для виправдання насильства, агресії та нетерпимості [1].

- *У цьому аспекті фільм «Толерантність» виконує функцію психологічного тригера — формує стан страху, моральної паніки й готовності до конфлікту під виглядом «захисту духовних цінностей».*

Правовий аспект і міжнародні наслідки

Фільм «Толерантність» є елементом гібридної війни, який підпадає під визначення інформаційно-психологічної операції, спрямованої на маніпуляцію масовою свідомістю. Такі дії порушують статтю 20 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (1966), що забороняє пропаганду війни, насильства і ненависті.

Використання релігії як інструменту легітимації насильства суперечить основним принципам свободи совісті та віросповідання, закріпленим у Статуті Ради Європи та в Європейській конвенції з прав людини. Це створює прецедент релігійної маніпуляції, коли церковна риторика використовується для політичного виправдання агресії.

Окрім того, підривна діяльність через культурний продукт може стати підставою для міжнародних санкцій проти виробника й дистриб'ютора, за аналогією з рішеннями Європейського Союзу 2023–2024 рр. щодо блокування та обмеження діяльності російських телеканалів RT і Sputnik, які поширювали дезінформацію та антизахідну пропаганду [1].

- *Таким чином, фільм «Толерантність» має не лише культурно ідеологічний, а й правовий вимір безпеки, оскільки сприяє поширенню ворожнечі, міждержавної ворожості та релігійного фанатизму під виглядом «захисту традицій».*

Прогнози та виклики

Короткостроково (6–12 місяців).

Очікується поява низки аналогічних кінопроектів і культурних продуктів, що просуватимуть антиєвропейські й антиукраїнські меседжі, зокрема через локальні й регіональні дистрибуційні канали та мережеві платформи. Це створить інформаційне підґрунття для політичних впливів у вразливих країнах Центрально-Східної Європи [1].

Середньостроково (1–3 роки).

Можливе значне зростання використання культурного простору (кіно, телесеріали, музика, соціальні мережі) як інструменту «м'якої сили» з боку РФ: синхронізовані кампанії, цілеспрямоване таргетування вразливих груп, застосування технологій емоційного підсилення та візуальної маніпуляції.

Довгостроково (понад 3 роки).

Є ризик формування покоління, в якому частина молоді й маргіналізованих верств усвідомлюватиме історію і геополітику через призму «священної боротьби» й імперсько-націоналістичних наративів. Це матиме стійкий негативний вплив на суспільний консенсус, міжнаціональні відносини та стійкість демократичних інституцій [1].

Рекомендації щодо протидії

Державний рівень

1. **Створити спільні центри моніторингу** пропагандистського контенту (Україна — ЄС — НАТО) для своєчасної ідентифікації, класифікації та протидії підривним культурним продуктам Російської Федерації та інших недружніх держав.
2. **Впровадити систему прозорого маркування** інформаційно-психологічних та ідеологічних продуктів, що походять із джерел, пов'язаних з підривною діяльністю РФ (з дотриманням правових стандартів свободи слова).
3. **Запровадити публічну звітність** стрімінг-платформ та великих дистриб'юторів щодо походження контенту, джерел фінансування і політики модерації. Це підвищить відповідальність платформ і дасть інструменти для обґрунтованих запитів і блокувань ризикового контенту [1].

Освітній і суспільний рівень

1. **Посилити програми медіаграмотності** у школах, професійно-освітніх, передвищих та вищих закладах освіти і громадах; включити модулі з критичного аналізу культурних продуктів та методів маніпуляції.
2. Проводити відкриті експертні дискусії і публічні розбори фільмів і серіалів з пропагандистськими ознаками — за участі психологів, істориків, політологів, богословів і кінокритиків.
3. Розвивати національний контрнарратив шляхом підтримки виробництва фільмів, видання літератури та впровадження освітніх і просвітницьких програм, що утверджують цінності демократії, прав людини, духовної зрілості, української національної ідеї та високої української духовної культури; така діяльність має бути системною, регулярною та стратегічно послідовною, а не епізодичною реакцією на інформаційні виклики [1].

Міжнародна взаємодія

1. Обмін аналітикою й оперативними сигналами між країнами ЄС і НАТО щодо виявлених підривних продуктів; створення спільних реєстрів і баз доказів.
2. Дипломатичні і правові ініціативи щодо виявлених каналів фінансування й дистрибуції, включно з ініціюванням розслідувань і, за необхідності, санкційних заходів.

Висновки

1. Фільм «Толерантність» (2025) — типовий приклад використання художньої форми як інструменту ідеологічної війни: фільм поєднує емоційну маніпуляцію з публічною політичною риторикою, створюючи ефективний комунікативний контур пропаганди.
2. Його ідеологічна суть — поєднання імперської, антидемократичної та антиєвропейської риторики — спрямована на розкол демократичного простору, підрив довіри до інституцій та легітимацію насильницьких практик під виглядом «захисту традицій».
3. Небезпека фільму полягає не лише у прямому пропагандистському змісті, а й у його здатності впливати на психіку, підсвідомість і ціннісні

орієнтації вразливих соціальних груп — передусім молоді, поранених, релігійно зазомбованих та маргіналізованих осіб.

4. Найефективніша протидія — комплексна: правова (моніторинг, маркування, прицільні заходи), просвітницька (медіаграмотність, контрнарратив) та міжнародна (координація, обмін доказами). Лише поєднання цих підходів має шанс мінімізувати шкідливий вплив подібних інформаційних продуктів.
5. Україні необхідно ініціювати на національному та міжнародному рівнях (через ООН, ЄС, НАТО, Раду Європи, ОБСЄ) ухвалення правових рішень щодо блокування, заборони прокату, цифрової дистрибуції та тиражування культурних продуктів підривного, антидемократичного та пропагандистського характеру, зокрема таких, як фільм «Толерантність».

На внутрішньодержавному рівні доцільно:

- запровадити чітку систему експертизи та маркування потенційно небезпечного культурного контенту;
- розширити повноваження державних органів (Держкіно, Нацрада з питань телебачення і радіомовлення, СБУ, Мінкультури) щодо виявлення та обмеження дистрибуції подібних матеріалів;
- ініціювати зміни до законодавства України про кінематографію, інформаційну безпеку та національну безпеку, які дозволять блокувати ворожі медіапродукти на підставі їхнього змісту й походження.

На міжнародному рівні:

- створити постійну координаційну платформу держав і міжнародних організацій для взаємного обміну даними про підривний контент;
- ініціювати санкційні механізми проти осіб, студій і медіахолдингів, що займаються виробництвом або дистрибуцією вищезазначеної продукції;
- домагатися міжнародного визнання культурно-інформаційної підривної пропаганди як форми гібридної агресії, що підлягає політико-правовій відповідальності.

Примітка автора

У зв'язку з обмеженням доступу до низки електронних ресурсів на території України, спричиненим блокуванням російських інформаційних платформ та медіаресурсів, під час підготовки даної статті автором було використано VPN-доступ для опрацювання змісту первинних джерел, які у відкритому національному сегменті Інтернету є недоступними.

До таких джерел належать:

1. Film.ru (Толерантность (2025) — інформація про фільм, режисера, акторів, дистриб'ютора);
2. Kino-teatr.ru (Толерантность (2025) — технічні дані та виробничі відомості);
3. RIA.ru, Lenta.ru, KP.ru, RBC.ru (публікації про виступ В. Путіна на форумі «Валдай» 2 жовтня 2025 р.);
4. Meduza.io (Как Россия снимает идеологическое кино — аналітична стаття про використання кіно як інструменту пропаганди).

Враховуючи обмеження на території України, у друкованому варіанті як офіційне електронне джерело залишено лише відкриту сторінку Wikipedia, що підтверджує базові фактологічні дані щодо фільму.

Аналітична частина дослідження, висновки та оцінки підготовлені автором на основі власного аналізу змісту зазначених джерел, верифікованих через VPN, а також результатів власних наукових, політико-правових і психологічних спостережень.

Список джерел

1. Wikipedia. Толерантность (фильм, 2025).
URL: [https://ru.wikipedia.org/wiki/Толерантность_\(фильм,_2025\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Толерантность_(фильм,_2025))
(дата доступу: 09.10.2025).